

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง ฐานะของวัดไชยมงคลาราม รัฐปิ่น ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้มีหนังสือ ที่ พศ ๐๐๐๑/๑๑๑๖ ลงวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๖๒ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปความได้ ดังนี้

๑. ด้วยสำนักงานที่ดินจังหวัดยะลา สาขาเบตง ได้หารือผู้ว่าราชการจังหวัดยะลา เกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติในการดำเนินการตามมาตรา ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน และการจดทะเบียนโอนมรดกที่ดินของวัด โดยมีประเด็นว่าสำนักงานที่ดินจังหวัดยะลา สาขาเบตง สามารถดำเนินการเพื่อจดทะเบียนโอนมรดกที่ดินตาม น.ส. ๓ เลขที่ ๒๘๒ หมู่ที่ ๔ ตำบลตาเนาะแมเราะ อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ให้แก่วัดไชยมงคลาราม ซึ่งตั้งอยู่ที่รัฐปิ่น ประเทศมาเลเซียได้หรือไม่

๒. ต่อมาจังหวัดยะลาจึงได้มีหนังสือถึงสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดยะลา เพื่อขอทราบฐานะทางกฎหมายของวัดไชยมงคลาราม รัฐปิ่น ประเทศมาเลเซีย ว่า วัดไชยมงคลาราม เป็นวัดตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ หรือไม่ อย่างไร และมีฐานะเป็นนิติบุคคล ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือกฎหมายอื่นใดหรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้ หากไม่ได้เป็นวัด ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และไม่เป็นนิติบุคคลแล้ว ที่ดินของพระมหาสุทนต์ สรูปญโญ ซึ่งมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านเลขที่ ๑๑๑ (วัดทรายขาว) หมู่ที่ ๓ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี และได้ที่ดินมาในระหว่างอุปสมบทและได้มรณภาพขณะพำนักอยู่ที่วัดไชยมงคลาราม รัฐปิ่น ประเทศมาเลเซีย จะตกเป็นที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์ซึ่งขึ้นต่อวัดใด ประเภใด กรณีที่พระภิกษุซึ่งได้อุปสมบท ในประเทศไทย ต่อมาได้เดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาและพำนักอยู่นอกราชอาณาจักร จะถือเอาที่ดิน เป็นภูมิลำเนาของพระภิกษุ

๓. สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดยะลาพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อเป็นการให้ข้อมูล แก่จังหวัดยะลาได้ถูกต้องตามกฎหมายจึงได้มีหนังสือขอความอนุเคราะห์สำนักงานพระพุทธศาสนา แห่งชาติพิจารณาตอบประเด็นข้อสอบถามของจังหวัดยะลาข้างต้น ซึ่งสำนักงานพระพุทธศาสนา แห่งชาติพิจารณาแล้วเห็นว่า วัดไชยมงคลาราม รัฐปิ่น เป็นวัดที่ได้ก่อตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๓๘๘ ก่อนที่ประเทศไทยจะเสียดินแดนบริเวณรัฐปิ่นให้แก่ประเทศอังกฤษ วัดไชยมงคลาราม รัฐปิ่น จึงไม่ใช่วัดตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และได้ตรวจสอบทะเบียนวัดที่อยู่ใน ความครอบครองของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติแล้ว ไม่พบว่ามีชื่อวัดไชยมงคลารามแต่อย่างใด จึงมีอาจถือได้ว่ามีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายไทย

นอกจากนี้ ได้มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๗๑๐/๒๕๕๘ ซึ่งได้พิจารณาพิพากษาคดี อันเกี่ยวเนื่องกับที่ดินของพระมหาสุทนต์ สรูปญโญ ซึ่งได้ที่ดินมาในระหว่างอุปสมบทและได้มรณภาพ ขณะพำนักอยู่ที่วัดไชยมงคลาราม รัฐปิ่น ประเทศมาเลเซีย โดยคำพิพากษาดังกล่าวมีความตอนหนึ่ง ระบุว่า “เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังเป็นยุติแล้วว่า วัดไชยมงคลารามเป็นเจ้าของที่ดินพิพาท การโอน ที่ดินพิพาทซึ่งเป็นที่ดินสงฆ์จะกระทำได้อีกแต่โดยรัฐต้องตราเป็นพระราชบัญญัติเท่านั้น” สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ปัญหาดังกล่าวเป็นกรณีที่มีคำพิพากษา

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า วัดไชยมงคลารามซึ่งตั้งอยู่นอกราชอาณาจักรอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวได้ตัดสินไว้แตกต่างไปจากแนวปฏิบัติของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติและขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ที่มีผลบังคับใช้ได้เฉพาะวัดที่ตั้งอยู่ในราชอาณาจักรเท่านั้นมีอาจก้าวล่วงอำนาจอธิปไตยของรัฐอื่นได้ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจึงขอความอนุเคราะห์ให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตอบข้อหารือดังกล่าว เพื่อความชัดเจนและเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการให้แก่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติและส่วนราชการอื่นที่เกี่ยวข้องต่อไป

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๘) ได้พิจารณาข้อหารือของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยมีผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (กรมที่ดิน) ผู้แทนกระทรวงวัฒนธรรม (กรมการศาสนา) และผู้แทนสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว ปรากฏข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้สอบถามไปยังสถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองปีนัง ได้ความว่า ปัจจุบันวัดไชยมงคลารามเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายมาเลเซีย อยู่ภายใต้การดูแลของคณะผู้พิทักษ์ทรัพย์สิน (Trustees) ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน ๔ คน เป็นกรรมการ ซึ่งมาจากการประชุมคัดเลือกโดยคนมาเลเซียเชื้อสายไทย และแต่งตั้งโดยอธิบดีอัยการ (Attorney General) ของรัฐปีนัง สำหรับการปกครองคณะสงฆ์ของวัดไชยมงคลาราม ผู้แทนสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติชี้แจงว่า มีรายชื่อของวัดไชยมงคลารามอยู่ในทะเบียนรายชื่อวัดไทยในต่างประเทศที่อยู่ในกำกับดูแลของมหาเถรสมาคม โดยสำนักงานกำกับดูแลพระธรรมทูตไปต่างประเทศเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบ ซึ่งแต่เดิมมาได้มีพระภิกษุในคณะสงฆ์ไทยพำนักและปฏิบัติศาสนกิจอยู่ที่วัดไชยมงคลาราม แต่ปัจจุบันไม่มีพระภิกษุในคณะสงฆ์ไทยพำนักและปฏิบัติศาสนกิจอยู่ที่วัดไชยมงคลารามแล้ว

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๘) พิจารณาข้อหารือดังกล่าวประกอบกับข้อเท็จจริงเพิ่มเติมแล้ว เห็นว่า ข้อหารือนี้มีประเด็นที่ต้องพิจารณาสามประเด็น โดยมีความเห็นแต่ละประเด็น ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง วัดไชยมงคลารามตั้งอยู่ที่รัฐปีนัง ประเทศมาเลเซีย มีฐานะเป็นวัดตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ หรือเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายไทยหรือไม่ เห็นว่า มาตรา ๓๑^๑ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้บัญญัติให้วัดมีสองอย่าง คือ (๑) วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา และ (๒) สำนักสงฆ์ โดยให้วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคลและมีเจ้าอาวาสเป็นผู้แทนของวัดในกิจการทั่วไป สำหรับกรณีฐานะของวัดไชยมงคลารามซึ่งตั้งอยู่นอกราชอาณาจักร ไม่ปรากฏว่ามีบทบัญญัติใดกำหนดเกี่ยวกับการจัดตั้งและฐานะของวัดดังกล่าวไว้ ด้วยเหตุนี้ ในการจัดตั้งและฐานะของวัดนอกราชอาณาจักรจึงต้องเป็นไปตามกฎหมายภายในของประเทศที่วัดนั้นตั้งอยู่ โดยไม่อาจนำพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ หรือกฎหมายอื่นเกี่ยวกับการจัดตั้งนิติบุคคลซึ่งเป็นกฎหมายภายในของประเทศไทยไปใช้บังคับนอกราชอาณาจักรได้ ตามหลักทั่วไปเรื่องการใช้เขตอำนาจรัฐตามหลักดินแดน (Territorial Principle) ซึ่งกำหนดให้รัฐมีอำนาจในการออกกฎหมายและใช้บังคับกฎหมายเหนือบุคคล ทรัพย์สิน และเหตุการณ์ที่อยู่หรือเกิดขึ้นในดินแดนของตนได้ โดยไม่จำกัดว่า

^๑ มาตรา ๓๑ วัดมีสองอย่าง

(๑) วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา

(๒) สำนักสงฆ์

ให้วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล

เจ้าอาวาสเป็นผู้แทนของวัดในกิจการทั่วไป

บุคคลจะมีสัญชาติของภูมิลำเนาหรือไม่ เว้นแต่จะมีความตกลงระหว่างประเทศหรือมีกฎหมายระหว่างประเทศกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น สำหรับกรณีของวัดไชยมังคลารามตามข้อหาหรือนี้ปรากฏว่า ปัจจุบันวัดไชยมังคลารามตั้งอยู่ที่รัฐปีนัง ประเทศมาเลเซีย ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายมาเลเซีย อยู่ภายใต้การดูแลของคณะผู้พิทักษ์ทรัพย์สิน (Trustees) ฐานะทางกฎหมายของวัดไชยมังคลารามจึงเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายมาเลเซีย มิใช่วัดตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ และมีใช้นิติบุคคลตามกฎหมายไทย

สำหรับการปกครองคณะสงฆ์ของวัดไชยมังคลาราม เนื่องจากมาตรา ๕ ทวิ^๒ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้กำหนดบทนิยามคำว่า “คณะสงฆ์” ไว้ หมายความว่า บรรดาพระภิกษุที่ได้รับบรรพชาอุปสมบทจากพระอุปัชฌาย์ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามกฎหมายที่ใช้บังคับก่อนพระราชบัญญัตินี้ ไม่ว่าจะปฏิบัติศาสนกิจในหรือนอกราชอาณาจักร จากบทบัญญัติดังกล่าวจึงมีผลให้พระภิกษุในคณะสงฆ์ไทยหากได้ไปพำนักและปฏิบัติศาสนกิจอยู่ที่วัดไชยมังคลารามอยู่ในการปกครองดูแลโดยมหาเถรสมาคมของไทย แต่การจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ในลักษณะดังกล่าวไม่เป็นผลให้วัดไชยมังคลารามซึ่งตั้งอยู่นอกราชอาณาจักรเป็นวัดตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕

ประเด็นที่สอง กรณีที่พระภิกษุซึ่งได้อุปสมบทในประเทศไทย ต่อมาได้เดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาและพำนักอยู่นอกราชอาณาจักร จะถือเอาที่ใดเป็นภูมิลำเนาของพระภิกษุ เห็นว่า พระภิกษุทุกรูปจะต้องมีหนังสือสุทธิเป็นเอกสารประจำตัวเพื่อแสดงตนและวัดที่ตนสังกัด เนื่องจากพระภิกษุทุกรูปต้องสังกัดอยู่ในวัดใดวัดหนึ่ง หากไม่สังกัดวัดใดวัดหนึ่งหรือไม่มีวัดเป็นที่อยู่ อันเป็นหลักแหล่งแล้ว มาตรา ๒๗^๓ (๓) และ (๔) แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ บัญญัติให้พระภิกษุรูปนั้นต้องสละสมณเพศ จึงอาจถือได้ว่าวัดที่ปรากฏในหนังสือสุทธิเป็นภูมิลำเนาของพระภิกษุ อย่างไรก็ตามเมื่อไม่มีบทกฎหมายใดบัญญัติถึงภูมิลำเนาของพระภิกษุไว้เป็นการเฉพาะ การพิจารณาภูมิลำเนาของพระภิกษุจึงต้องพิจารณาตามหลักภูมิลำเนาของบุคคลธรรมดาตามที่มาตรา ๓๗^๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติให้ภูมิลำเนาของบุคคลธรรมดา ได้แก่ถิ่นอันบุคคลนั้นมีสถานที่อยู่

^๒มาตรา ๕ ทวิ ในพระราชบัญญัตินี้

“คณะสงฆ์” หมายความว่า บรรดาพระภิกษุที่ได้รับบรรพชาอุปสมบทจากพระอุปัชฌาย์ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามกฎหมายที่ใช้บังคับก่อนพระราชบัญญัตินี้ ไม่ว่าจะปฏิบัติศาสนกิจในหรือนอกราชอาณาจักร

ฯลฯ

ฯลฯ

^๓มาตรา ๒๗ เมื่อพระภิกษุรูปใดต้องด้วยกรณีข้อใดข้อหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) ต้องคำวินิจฉัยตามมาตรา ๒๕ ให้รับนิคหกรรมไม่ถึงให้สึก แต่ไม่ยอมรับนิคหกรรมนั้น
(๒) ประพฤติล่วงละเมิดพระธรรมวินัยเป็นอาจณ
(๓) ไม่สังกัดอยู่ในวัดใดวัดหนึ่ง
(๔) ไม่มีวัดเป็นที่อยู่เป็นหลักแหล่ง

ให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎมหาเถรสมาคม

พระภิกษุผู้ต้องคำวินิจฉัยให้สละสมณเพศตามวรรคสอง ต้องสึกภายในสามวันนับแต่วันที่ได้รับทราบคำวินิจฉัยนั้น

^๔มาตรา ๓๗ ภูมิลำเนาของบุคคลธรรมดา ได้แก่ถิ่นอันบุคคลนั้นมีสถานที่อยู่เป็นหลักแหล่งสำคัญ

เป็นแหล่งสำคัญ หรือตามที่มาตรา ๓๘^๕ แห่งประมวลกฎหมายเดียวกัน บัญญัติให้กรณีที่ดินบุคคลธรรมดา มีถิ่นที่อยู่หลายแห่งซึ่งอยู่สลับเปลี่ยนกันไป ให้ถือเอาแห่งใดแห่งหนึ่งเป็นภูมิลำเนาของบุคคลนั้น หากข้อเท็จจริงปรากฏว่า พระภิกษุมิได้พำนักอยู่ที่วัดตามที่ปรากฏในหนังสือสุทธิก็อาจถือเอาวัดที่พระภิกษุนั้นพำนักอยู่จริงเป็นภูมิลำเนาได้ เพราะเป็นวัดซึ่งพระภิกษุนั้นถือเอาเป็นแหล่งสำคัญ แต่สำหรับกรณีพระภิกษุซึ่งได้อุปสมบทในประเทศไทย ต่อมาได้เดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา และพำนักอยู่นอกราชอาณาจักร ตามที่ได้วินิจฉัยไว้ในประเด็นที่หนึ่งแล้วว่า วัดไชยมงคลารามซึ่งเป็นวัดที่ตั้งอยู่นอกราชอาณาจักร ไม่มีฐานะเป็นวัดตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ดังนั้น จึงไม่อาจถือเอาวัดที่พระภิกษุพำนักอยู่นอกราชอาณาจักรเป็นสถานที่อยู่อันเป็นแหล่งสำคัญได้ กรณีจึงต้องถือว่าพระภิกษุที่พำนักอยู่นอกราชอาณาจักรมีภูมิลำเนาตามวัดที่ปรากฏในหนังสือสุทธิ

ประเด็นที่สาม ที่ดินของพระมหาสุทัศน์ สุรบุญโญ ที่ได้มาในระหว่างอุปสมบท และมรณภาพขณะพำนักอยู่ที่วัดไชยมงคลาราม รัฐป็นิง ประเทศมาเลเซีย จะตกเป็นที่วัด หรือที่ธรณีสงฆ์ของวัดใด เห็นว่า แม้คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๗๑๐/๒๕๔๘ ซึ่งมีวัดนางเหล้า เป็นโจทก์ฟ้องนายเสริม ช่วยนุกูล เป็นจำเลยที่ ๑ โดยนางสาวสมพร ช่วยนุกูล ผู้เข้าเป็นคู่ความแทน และนางประไพศรี ธรรมเจริญ เป็นจำเลยที่ ๒ ซึ่งพิพาทกันในประเด็นเรื่องขอให้จดทะเบียนโอนที่ดินพิพาทให้แก่โจทก์ จะมีข้อวินิจฉัยตอนหนึ่งระบุว่า “เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังเป็นยุติแล้วว่า วัดไชยมงคลารามเป็นเจ้าของที่ดินพิพาท การโอนที่ดินพิพาทซึ่งเป็นที่ดินสงฆ์จะกระทำได้อีกแต่โดยรัฐต้องตราเป็นพระราชบัญญัติเท่านั้น” แต่ข้อวินิจฉัยดังกล่าวมิใช่ประเด็นแห่งคดีโดยตรง อีกทั้งคำพิพากษามีผลผูกพันเฉพาะคู่ความในคดีเท่านั้นตามมาตรา ๑๔๕^๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เมื่อปรากฏว่าวัดไชยมงคลารามไม่ใช่คู่ความในคดีดังกล่าวกับได้วินิจฉัยไว้ในประเด็นที่หนึ่งแล้วว่า วัดไชยมงคลารามเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายมาเลเซียและไม่มีเป็นวัดตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ วัดไชยมงคลารามจึงไม่อาจถือครองที่ดินในราชอาณาจักรได้ ทั้งนี้ ในการพิจารณาปัญหาตามข้อหาหรือว่า ที่ดิน น.ส. ๓ เลขที่ ๒๘๒ หมู่ที่ ๔ ตำบลตานะแมเราะ อำเภอบะนัง จังหวัดยะลา ที่พระมหาสุทัศน์ สุรบุญโญ ได้มาในระหว่างอุปสมบทและได้มรณภาพขณะพำนักอยู่ที่วัดไชยมงคลารามจะตกเป็นที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์ของวัดใด ต้องพิจารณาตามมาตรา ๑๖๒๓^๗

^๕มาตรา ๓๘ ถ้าบุคคลธรรมดาที่มีถิ่นที่อยู่หลายแห่งซึ่งอยู่สลับเปลี่ยนกันไปหรือมีหลักแหล่งที่ทำการงานเป็นปกติหลายแห่ง ให้ถือเอาแห่งใดแห่งหนึ่งเป็นภูมิลำเนาของบุคคลนั้น

^๖มาตรา ๑๔๕ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการอุทธรณ์ฎีกา และการพิจารณาใหม่ คำพิพากษาหรือคำสั่งใด ๆ ให้ถือว่าผูกพันคู่ความในกระบวนการพิจารณาของศาลที่พิพากษา หรือมีคำสั่ง นับตั้งแต่วันที่คำพิพากษาหรือมีคำสั่ง จนถึงวันที่คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นได้ถูกเปลี่ยนแปลง แก้ไข กลับหรืองดเสีย ถ้าหากมี

ถึงแม้ศาลจะได้กล่าวไว้โดยทั่วไปว่าให้ใช้คำพิพากษাবังคับแก่บุคคลภายนอกซึ่งมิได้เป็นคู่ความในกระบวนการพิจารณาของศาลด้วยก็ดี คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นย่อมไม่ผูกพันบุคคลภายนอก เว้นแต่ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๒ (๑) มาตรา ๒๔๕ และมาตรา ๓๖๖ และในข้อต่อไปนี้

(๑) คำพิพากษาเกี่ยวกับฐานะหรือความสามารถของบุคคล หรือคำพิพากษาสั่งให้เลิกนิติบุคคล หรือคำสั่งเรื่องล้มละลายเหล่านี้ บุคคลภายนอกจะยกขึ้นอ้างหรือจะชี้แย้งแก่บุคคลภายนอกก็ได้

(๒) คำพิพากษาที่วินิจฉัยถึงกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สินใด ๆ เป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง อาจชี้แย้งแก่บุคคลภายนอกได้ เว้นแต่บุคคลภายนอกนั้นจะพิสูจน์ได้ว่าตนมีสิทธิดีกว่า

^๗มาตรา ๑๖๒๓ ทรัพย์สินของพระภิกษุที่ได้มาในระหว่างเวลาที่อยู่ในสมณเพศนั้น เมื่อพระภิกษุนั้นถึงแก่มรณภาพให้ตกเป็นสมบัติของวัดที่เป็นภูมิลำเนาของพระภิกษุนั้น เว้นไว้แต่พระภิกษุนั้นจะได้จำหน่ายไปในระหว่างชีวิตหรือโดยพินัยกรรม

แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งได้บัญญัติว่า ทรัพย์สินของพระภิกษุที่ได้มาในระหว่างเวลาที่อยู่ในสมณเพศนั้น เมื่อพระภิกษุนั้นถึงแก่มรณภาพให้ตกเป็นสมบัติของวัดที่เป็นภูมิลำเนาของพระภิกษุนั้น เว้นไว้แต่พระภิกษุนั้นจะได้จำหน่ายไปในระหว่างชีวิตหรือโดยพินัยกรรม ซึ่งคำว่า “วัด” ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ข้างต้นมีความหมายเฉพาะวัดตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ เท่านั้น ประกอบกับตามที่ได้วินิจฉัยไว้ในประเด็นที่สองแล้วว่า ต้องถือว่าพระภิกษุที่พำนักอยู่นอกราชอาณาจักรมีภูมิลำเนาตามวัดที่ปรากฏในหนังสือสุทธิ ดังนั้น หากข้อเท็จจริงปรากฏว่า วัดทรายขาวเป็นภูมิลำเนาของพระมหาสุทัศน์ สุรบุญโญ และไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าพระมหาสุทัศน์ สุรบุญโญ ได้ทำพินัยกรรมไว้ ที่ดินดังกล่าวจึงต้องตกเป็นที่ธรณีสงฆ์ของวัดทรายขาวซึ่งเป็นวัดที่เป็นภูมิลำเนาของพระมหาสุทัศน์ สุรบุญโญ ทั้งนี้ที่มรณภาพตามแนวคำวินิจฉัยของคณะกรรมการกฤษฎีกา (ที่ประชุมใหญ่) ซึ่งได้วินิจฉัยไว้ในเรื่องเสร็จที่ ๗๓/๒๕๔๔^๔

(นายปรกรณ์ นิลประพันธ์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

^๔บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง กรณีวัดธรรมิการามวรวิหารได้มาซึ่งที่ดินมรดกตามพินัยกรรม ส่งพร้อมหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ นร ๐๖๐๑/๐๑๗๔ ลงวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี